שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא ג.

ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר אמר סומכום ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה הכא דליכא דררא דממונא דאיכא למימר דתרוייהו היא לא כ"ש אפילו תימא סומכום שבועה זו מדרבנן היא כדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן [6]א שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא לימא מתניתין דלא כרבי יוסי דאי כרבי יוסי הא אמרי[7] א"כ מה הפסיד רמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו אלא מאי רבנן ביון דאמרי רבנן השאר יהא מונח עד שיבא אליהו הא נמי כשאר דמי דספיקא היא האי מאי אי אמרת בשלמא רבנן התם דודאי האי מנה דחד מינייהו הוא אמרי רבנן יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דתרוייהו הוא אמרי רבנן פלגי בשבועה אלא אי אמרת ר' יוסי היא השתא ומה התם דבודאי איכא מנה למר ואיכא מנה למר אמר ר' יוסי יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא לא כ"ש אפי' תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי הכא מי יימר דאיכא רמאי אימא תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה אי נמי התם קנים ליה רבי יוסי לרמאי כי היכי דלודי הכא מאי פסידא אית ליה דלודי תינח מציאה מקח וממכר מאי איכא למימר [8]אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא בין לרבנן ובין לר' יוסי התם [9]גבי חנוני על פנקסו דקתני [2]זה נשבע ונוטל וזה נשבע ונוטל מ"ש דלא אמרינן נפקיה לממונא מבעה"ב ויהא מונח עד שיבא אליהו דהא בודאי איכא רמאי אמרי התם היינו טעמא דאמר ליה חנוני לבעה"ב אנא שליחותא דידך קא עבדינא מאי אית לי גבי שכיר אע"ג דקא משתבע לי לא מהימן לי בשבועה את האמנתיה דלא אמרת לי בסהדי הב ליה ושכיר נמי א"ל לבעה"ב אנא עבדי עבידתא גבך מאי אית לי גבי חנוני אע"ג דמשתבע לי לא מהימן לי הלכך תרוייהו משתבעי ושקלי מבעל הבית: [10]תני רבי חייא [3]מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז נותן לו חמשים זוז [11]ושבע על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו ותנא תונא שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו' והא הכא כיון דתפים אנן סהדי דמאי דתפים האי דידיה הוא ומאי דתפים האי דידיה הוא וקתני ישבע מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדי' מק"ו שלא תאמר הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה כדרבה [12]דאמר רבה מפני מה אמרה תורה [13]מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח והאי בכוליה בעי דנכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו והאי יודע והעד מעיד שהוא גנב או שאבדו הלוה לו וי"ל [14]דמכי הוא זה משמע דגזירת הכתוב הוא לדוקא מודה מקצת הטענה חייב הכל[15]: נכוליה

ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר אמר סומכום ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה הכא דליכא דררא דממונא. ועוד דאיכא למימר דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה: הכא דליכא דררא דממונא. בלא שבועה: וחוקף. מוחז: דר' יוסי. לקמן בהמפקיד (דף ז:). שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי וקאמר ת"ק נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו אמר ר' יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי ולמה יודה הרי קיבל את שלו אלא הכל יהא מונח ויפסיד הרמאי. וה"נ יהא מונח: הא נמי כשאר דמיא. דהתם על מנה השני הם דנין ואלו דנין על הטלית כולה: דחד מינייהו הוא. ואין לומר יחלוקו: הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא. ואין לחבירו חלק בה לא כ"ש דליית ליה יחלוקו: מאי פסידא אית ליה. למי שאין לו חלק בה אם תהא מונחת: דלודי. שאין לו חלק בה כשיודה מה יטול: מקח וממכר מאי איכא למימר. הא אוקימנא[1] דקיבל דמים מתרוייהו ואי הוה אמרינן יהא הטלית והדמים מונחים אית ליה פסידא לרמאי ויודה על האמת קודם שיפסיד: הפסד היינו טעמא. דשמיהם נשבעין ונוטלין דחנוני אומר לבעל הבית אנא שליחותא דידך עבדי ונתתי לפועלך ממון שנתתי: מאי אית לי גבי שכיר. לערער: לא מהימן לי. איני מאמינו בשבועה. אני אומר שהוא רשע ואין לי להאמין אדם בשבועה על כרחי אלא אם כן האמנתיו מתחילה להפקיד אצלו או להתנות עמו: אם הימנתיה. ואתה הוא שקילקלת ואין לי להפסיד בקלקולך שיהיו מעותי מונחין עד שיבא אליהו: ושבע על השאר. כדין מודה מקצת הטענה שאמרה תורה ישבע כדילפינן בשבועות (דף לט:) מכי הוא זה[2]. ואע"ג דזה לא הודה הרי יש עדים במקצת ולא תהא הודאת פיו גדולה למיהבו על השאר שבועה מהעדאת עדים: מקל וחומר. לקמן[3] מפרש מאי ק"ו: ותנא תונא. ותנא דידן סייעתא לדידי: זה אומר כו'. וקתני שניהם ישבעו: אנן סהדי דמה דתפס האי. היינו פלגא: דידיה הוא. שהרי מוחזק הוא בפניהו והרי הוא תובע את כולה ומחצה כופר את כולה שאומר כולה שלי ואף מה שאתה תופס בידך ואנו מעידין אותו שיש לו בה מקצת ומחייבים את מחצה שבועה על השאר להיות אלו שעיקר לעצמו: מאי לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים. מהיכי תיתי לן למידק דתיסק אדעתין דתהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים דאיצטריך לתנא למילף מק"ו דלא תהא הודאת פיו גדולה: מפני מה אמרה תורה כו'. ולא תשבו כמשיב אבידה לפטרו אלא כפר בכולו: והאי ודאי איכא רמאי. לכך קנים ליה גם כמה שהוא שלו כולהאי אבל הכא אימור תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה דליכא דמאי דכל חד שבור שהוא הגניה קודם: אי נמי התם קנים כי היכי דלודי. אבל הכא אפילו איכא דמאי כגון שזה אומר אני מצאתיה היום וזה אומר אני מצאתיה אתמול מודה דיחלוקו ולא אמרינן יהא מונח עד שיבא אליהו דבשביל כך לא יפרוש דהא אינו מפסיד כלום:

אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא. נוכל לומר [4]דהדר ביה ולא סגי בטעמא דמפסיד הרמאי לבד דלא קנים ר' יוסי אלא היכא דאיכא ודאי דמאי ואית ליה פסידא אבל היכא דאיכא דמאי ולית ליה פסידא לא יקנים כדמשמע ליישנא דלא"כ מה הפסיד הרמאי מיהו לשון אלא משמע דהדר לגמרי וכן בסמוך דפריך כין לרבנן כין לרבי יוסי נימא יהא מונח אף על גב דהתם לית ליה פסידא לרמאי:

גבי חנוני נמי יהא מונח. לר"ע דאמר (יבמות דף קיח:) בלקח ממשה ואינו יודע מאיזה מהם לקח נותן לכאו"א לא פריך אמאי נותן לכאו"א יהא מונח דהתם הוה ליה למדכר ואיהו דאפסיד אנפשיה:

ולא אמרת לי הב ליה בסהדי. תימה לימא ליה בעל הבית לתקוני שדרתיך ולא לעווהי אע"ג דלא אמר ליה הב ליה כסהדי היה לו מעצמו להסיס על לב כדאמרינן בפ' הכותב (כתובות דף פה.) גבי אבימי דהוי מסקי ליה זוזי בי מוחאי ושדרינהו ביד ב'(רבא) ופרענהו ואמר להו הב לי שטרא ואמרו ליה הבך שטרא עינהו ומסיק התם דלא שנא א"ל שקול שטרא והב להו זוזי ולא שנא הב זוזי ושקול שטרא מחייב השליח משום דאמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעווהי וי"ל דהתם היו דהזכיר לקיחת השטר כאילו אומר עשה באותו ענין שיהא השטר לידך אבל הכא לא הזכיר עדיים כלל:

מפני מה אמרה תורה כו'. פי' יהא נאמן כמנו דאי בעי כופר הכל או גילף מהכא דלא נימא מגו בעלמא ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז פניו לכפור הכל הואיל ומכירו מכיר בשקרו אבל במקום שיכול להעיז כגון בגנו ואמר מנה נאמן כמנו דאי בעי כפר הכל כדאיתא פ"ב דכתובות (דף יח. ופס) ובפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מב.) וא"ת כופר הכל מגלן דפטור ואין לומר מטעם חזקה דאין אדם מעיז דהא אפי' במקום שיכול להעיז פטור כגון בגנו ואפילו מודה מקצת פטור התם מגו דאי בעי כפר הכל ואין לומר דילפינן מדאיצטריך למכתב שעד אחד ממיינו שבועה ואי כופר הכל מייב מאי נפקא מינה מעד אחד הא גלאו הכי מייב דהא איצטריך במקום שהוא אינו תובע כלום ואינו נכוליה

מסורת הש"ס

א) [לקמן ה:], ב) לקמן לו., ג) [שבועות מה.], ד) [עי' תוס' לקמן ה. ד"ה ר' חייא], ה) עיין תוס' שבועות לד: ד"ה אמר, ו) כתובות יח. ניטין נא: כ"ק קו. שבועות מב: [לקמן ה:], ז) [לעיל ב:], ח) [שחות כב:], ט) [ע"כ], י) מ"ש דלא הדר ביה לגמרי אלא דלא סגי, כ) נ"ל חמת, ל) [לקמן ה.], מ) וע"ע תוספות בזה בתוס' כ"ק קו. ד"ה עיריב.

גליון הש"ס

גמ' אלא מחוורתא. קשיא הא תוס' ד"ה ולמדי וכו' כתבו ומיהו הו"מ לגבי דליתא קמן דנשליה אם כן אין ההכרעה כדשנין מעיקרא דלמא מו"מ מירי בנקנו זוזי מחד ולימא קמן דנשליה ונשרך ביה עשמא כי היכי דלודי:

מוסף רש"י

א"כ מה הפסיד רמאי. ת"כ לא יודה לשולם על האמת (לקמן לז.). חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. לפיר את הכל, הלכך בכבל הודאת המקצת ליט נאמן על השאר, דהאי נכליה בעי דנכפריה כו' (גיטין נא.) לו: אין אדם מעיז פניו בפני זה שעשה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיה לא הוה מצי למכפר ביה, והיכי דהודה מקצת נכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו (ב"ק קז.).

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ט מהלכות טוענין וטוענין הלכה ז סמג עשין לה:
ח ב מיי' פט"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לא סעיף ח:
ט ג מיי' פ"ד מהל' טוענין וטוענין הלכה י סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף ד:
י ד מיי' פ"ח שם הל' ח סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף ח:

רבינו חננאל

ואסקי' לשמעתי' אפי' תימא סומכום שבועה זו דקתני במתני' מדרבנן היא דאמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא. סוגיא דשמעתין בגמרא דשור שנגח את הפרה בסומכום. תוב אמר לימא מתני' דלא כר' יוסי דאמר בפ' המפקיד א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו ויאמר למי הם. ושנינן אפי' תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי אבל הכא די"ל תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה וכו' ואקשי' תוב לר' יוסי ולרבנן הא דתנן גבי חנוני על פנקסו שחנוני אמר נתתי והפועל אמר לא לקחתי ושנינו שנתן נשבעין ונוטלין מבעה"ב והא הכא דודאי איכא רמאי ולא אמרו הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו. ודחינן התם היינו טעמא משום דיכול פועל למימר אנא לך עבדי עבידתא הב לי אגראי מאי אית לי גבי חנוני. חנוני לבעה"ב אנא שליחותך עבדי וכו'. תני ר' חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידין אותו חמשים נותן לו חמשים וחייב שבועה על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו. ותנא תונא. פירושו והתנא שנאה. כלומר שנינו כמשנתינו כשמעתיה דר' חייא דתנן שנים אוחזין בטלית וכו'. [מאי] שלא תהא הודאת פיו גדולי מהעדאת עדים וכו' אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע שנאמר אשר יאמר כי הוא זה. ודרשינן לזה אשר יאמר כי הוא הוא שאתה טוענני (זה בלבד) יש לך אצלי זה בלבד שנמצא מודה במקצת הלכך ישבע. הגה בהודאת פיו במקצת שהיא קלה חייב במקצת הטענה הודאת עדים שהיא חמורה ממנה לא כ"ש שיהיה חייב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com